

UCHWAŁA Nr XIII/73/2015
Rady Gminy w Baniach Mazurskich
z dnia 14 grudnia 2015r.

w sprawie: uchwalenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochronie Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Banie Mazurskie na lata 2016 -2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013R. poz. 594, poz. 645, poz. 1318 oraz z 2014r. poz. 379 i poz. 1072) oraz art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn.zm.) Rada Gminy w Baniach Mazurskich uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Banie Mazurskie na lata 2016-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Banie Mazurskie.

§ 3

Uchwały wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Przewodniczący Rady Gminy

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

Dariusz Czygier

Ogłoszono dnia 14 grudnia 2015 r.

Załącznik do uchwały Nr XIII/73 /2015
Rady Gminy w Baniach Mazurskich
z dnia 14 grudnia 2015r.

PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
I
OCHRONIE OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

GMINY BANIE MAZURSKIE
NA LATA 2016 - 2020

I. Wprowadzenie

Podstawą opracowania „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2016 -2018” jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.).

Głównym celem *Programu* jest ograniczenie rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Banie Mazurskie.

Program określa główne kierunki działania Gminy Banie Mazurskie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony osób jej doświadczającej. Realizacja Programu będzie przebiegała na 4 płaszczyznach tj.

- 1) „Działania w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.
- 2) „Działania na rzecz osób dotkniętych przemocą”.
- 3) „Działania w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie”.
- 4) „Podniesienie kompetencji służb”.

Opracowany dokument jest zgodny z kluczowymi programami ogólnopolskimi i wojewódzkimi związanymi z zagadnieniem przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tj. z:

- 1) „Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.
- 2) „Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko - Mazurskim na lata 2015 - 2020”.
- 3) „Strategią Rozwoju Powiatu Gołdapskiego na lata 2014-2020”.

Działania Programu mają charakter wielokierunkowy, dotyczą w szczególności, profilaktyki przeciwdziałania przemocy i pomocy osobom dotkniętym przemocą.

II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne

2.1 Pojęcie przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie – to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie na szkodę bliskiego lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia osób najbliższych. Działania te naruszają prawa i dobra osobiste członka rodziny (osoby najbliższej, a także innych osób zamieszkujących wspólnie lub wspólnie gospodarujących).

Przemoc w rodzinie naraża osoby bliskie na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza godność osobistą, nietykalność cielesną, wolność i swobodę, w tym również osobiste normy związane z życiem seksualnym.

Przemoc w rodzinie jest:

- zjawiskiem wynikającym z działania człowieka (działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym),
- intencjonalna (zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu),
- wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli,
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
- powoduje szkody na zdrowiu fizycznym, psychicznym oraz cierpienie i krzywdy moralne u osób, których dotyka.

2.2 Rodzaje przemocy w rodzinie i formy zachowań agresywnych

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy użyciu różnych instrumentów.

Wyróżnić można następujące formy przemocy:

1) **Przemoc fizyczna** – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, stłuczeń i złamań.

Zachowania: *popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przetrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp..*

2) **Przemoc psychiczna** – umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie jej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych.

Zachowania: *wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyżywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp..*

3) **Przemoc seksualna** – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy.

Zachowania: *wymuszanie pożycia seksualnego i praktyk seksualnych, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych i inne.*

4) **Przemoc ekonomiczna** – to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy.

Zachowania: *odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.*

2.3 Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym wszystkich jej członków. Powoduje bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym.

2.3.1 Konsekwencje przemocy w życiu osób dorosłych

Do najczęściej występujących objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (*bóle głowy, żołądka, kręgosłupa*), przygnębienie, smutek, obojętność – rezygnacja, zmienność nastrojów i decyzji, nasilenie stanów lękowych w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty ze snem i koncentracją, bezradność i adaptacja do przemocy.

Pokrzywdzeni często zachowują się niezrozumiale dla otoczenia, zmieniają zdanie i wycofują się z działań obronnych. Wyuczona bezradność, bierność jest skutkiem stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjścia z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

2.3.2 Konsekwencje przemocy w życiu dzieci

Na szczególnie poważne skutki nadużyć narażone są dzieci, jako bezpośrednie ofiary lub świadkowie przemocy. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Deprywacja potrzeb dziecka negatywnie wpływa na jego dalszy rozwój i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci dotknięte przemocą seksualną cierpią na długotrwałe obniżenie nastroju, często doświadczają głębokiej depresji, myśli samobójczych, cierpią na zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Agresja, szczególnie w przypadku dziewczynek skierowana jest do wewnątrz i przybiera formę autoagresji.

Traumatyczne doświadczenia z dzieciństwa determinują jakość relacji w życiu dorosłym osób pokrzywdzonych wpływając na trwałość i bezpieczeństwo zakładanych przez nich rodzin.

2.3.3 Konsekwencje społeczne przemocy w rodzinie

Znęcanie się, wykorzystywanie lub zaniedbanie to destrukcyjne siły niszczące system rodzinny od wewnątrz, zabierają poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego funkcjonowania dorosłych i rozwoju najmłodszych członków rodziny. Zachowania przemocowe, które nie spotykają się z oporem, przybierają na sile i eskalują niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i społeczności, w której żyją. Ważne jest, zatem podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

III. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie

Rzetelne zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest trudnym zadaniem z uwagi na fakt złożoności problemu i charakteru przeżyć, jakie wywołuje u osób nim dotkniętych. Jest to obszar przeżyć trudny do rozmowy i tym bardziej do badania, w związku z tym istniejące statystyki pozwalają określić tylko przybliżony rozmiar zjawiska.

3.1 Skala problemu przemocy w Gminie Banie Mazurskie

Skala problemu przemocy w rodzinie w Gminie Banie Mazurskie została określona na podstawie informacji uzyskanych w oparciu o działalność; Punktu Konsultacyjnego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego i danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich.

3.1.1 Realizacja procedury „Niebieskiej Karty” na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

1. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej:

Ogółem – 32

Kobiety – 14

Mężczyźni- 4

Dzieci do 13 r.ż – 6

Dzieci w wieku 13-18 lat – 4

2. Liczba sprawców przemocy domowej:

Ogółem – 16

Kobiety – 1

Mężczyźni – 15

Nieletni – 0

3. Liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych:

Ogółem – 6

Kobiety- 1

Mężczyźni – 5

Nieletni – 0

4. Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu:

Ogółem – 5

Kobiety – 0

Mężczyźni – 5

Nieletni -0

5. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” – 18, w tym:

- wszczynających procedurę – 16,

- dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury - 2

6. Praca socjalna w rodzinach dotkniętych problemem przemocy - 17 (rodzin)

7. Liczba wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - 6

8. Liczba udzielonych porad udzielonych w ramach działalności Punktu Konsultacyjnego:

- psychologicznych - 122

- prawnych -39.

3.1.2 Zasoby Gminy Banie Mazurskie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

1. Sąd Rejonowy w Olecku

2. Komenda Powiatowa Policji w Gołdapi

3. Prokuratura Rejonowa w Olecku

4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich

5. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Baniach Mazurskich

6. Placówki oświatowo-wychowawcze

7. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi

8. Organizacje pozarządowe i instytucje kościelne

9. Grupowa Praktyka Pielęgniarska – PANACEUM w Baniach Mazurskich

10. Gminny Ośrodek Kultury w Baniach Mazurskich

Oprócz zasobów instytucjonalnych, niezmiernie ważne są zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin i obszarów życia ludzkiego, instrumenty pomocowe i sieć wsparcia oraz media.

IV. Cele programu, obszary, działania, wskaźniki, instytucje i podmioty realizujące program

IV.1 Cel główny programu

Ograniczenie, na terenie Gminy Banie Mazurskie rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w rodzinie.

IV.2 Cele szczegółowe programu

1. Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług – doskonalenie istniejącego systemu wsparcia osób doznających przemocy.
2. Umożliwienie podnoszenia kompetencji specjalistów pracujących z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie lub osobami stosującymi przemoc w rodzinie.
3. Promowanie postaw i zachowań nieagresywnych.
4. Włączenie społeczności lokalnej w proces monitorowania zjawisk związanych z przemocą.

IV.3 OBSZAR: Profilaktyka przeciwdziałania przemocy w rodzinie

IV.3.1 Cel główny

Przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy rodzinom doznającym przemocy.

IV.3.2. Cele szczegółowe

- zwiększenie intensywności działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy
- podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy w zakresie; czym jest przemoc, przyczyny i jej skutki,
- podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy na temat instytucji udzielających pomocy osobom pokrzywdzonym,
- zwiększenie dostępności oraz poprawa skuteczności ochrony i pomocy na rzecz osób zagrożonych przemocą w rodzinie.

IV.3.3 Działania

- ustalenie liczby rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie,
- cykliczne rozpowszechnianie informacji na temat przemocy i jej skutków (plakaty, ulotki, broszury),
- prowadzenie poradnictwa w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodziców,
- podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej dotyczącej przyczyn i skutków przemocy,

- stałe podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących z doznającymi przemoc i jej sprawcami,
- współpraca z placówkami służby zdrowia.

IV.3.4 Wskaźniki

- liczba materiałów informacyjnych rozpowszechnionych na terenie gminy,
- liczba osób, które skorzystały z poradnictwa,
- liczba osób, które przystąpiły i ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub inny program,
- liczba instytucji prowadzących zajęcia wychowawczo-profilaktyczne z dziećmi i młodzieżą,

IV.3.5 Instytucje

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich
- placówki oświatowe,
- przedszkola,
- kuratorzy społeczni,
- kościoły,
- poradnia zdrowia.

IV.4 OBSZAR: Działania na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie

IV.4.1 Cel główny

Zwiększenie dostępności i podniesienie skuteczności działań ochronnych na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

IV.4.2 Cele szczegółowe

- wzmocnienie działań istniejącej sieci wsparcia osób doznających przemocy, doskonalenie współpracy interdyscyplinarnej pomiędzy tymi podmiotami,
- zwiększenie poziomu wiedzy społeczności na temat podmiotów świadczących pomoc osobom doznającym przemocy ze strony najbliższych,
- zapewnić pomocy i wsparcia oraz bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

IV.4.3 Działania

- koordynowanie i doskonalenie współpracy między podmiotami działającymi na rzecz osób doznających przemocy,
- zwiększenie dostępności informacji w zakresie możliwości i form pomocy psychologicznej, medycznej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej,
- prowadzenie działań terapeutycznych dla osób pokrzywdzonych,

- świadczenie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego dla osób zagrożonych i doświadczających przemocy
- funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego

IV.4.4 Wskaźniki

- liczba udzielonych porad, konsultacji,
- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych,
- liczba ulotek, plakatów rozpowszechnionych na terenie gminy,

IV.4.5 Instytucje

- Punkt Konsultacyjny,
- placówki służby zdrowia,
- placówki oświatowe,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich
- Komenda Policji w Gołdapi,
- Prokuratura Rejonowa w Olecku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi

IV.5 OBSZAR: Działania w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie

IV.5.1 Cel główny

Intensyfikacja działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

IV.5.2 Cele szczegółowe

- tworzenie w ramach dobrej praktyki nowych programów psychologiczno-terapeutycznych lub innych kierowanych do sprawców przemocy,
- zwiększenie liczby wniosków w sprawie objęcia osób stosujących przemoc programami korekcyjno-edukacyjnymi.

IV.5.3 Działania

- zwiększenie udziału osób skazanych przez sąd za przemoc w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, przez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym zakresie,
- propagowanie konieczności współpracy interdyscyplinarnej pomiędzy instytucjami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- podejmowanie działań interwencyjnych właściwych służb w związku ze zgłoszeniem podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie,
- stosowanie procedury Niebieskiej Karty przez uprawnione podmioty,

- izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

IV.5.4 Wskaźniki

- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba interwencji policji, pracowników socjalnych, kuratorskich służb sądowych,
- liczba wyroków nakazujących osobom stosującym przemoc w rodzinie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym,
- liczba orzeczeń izolujących osoby stosujące przemoc w rodzinie.

IV.5.5 Instytucje

- sądy w ramach swoich uprawnień,
- prokuratura rejonowa w Olecku,
- Komenda Powiatowa Policji w Gołdapi,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi.

IV.6 OBSZAR: Podniesienie kompetencji służb realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

IV.6.1 Cel główny

Poprawa skuteczności działań osób i instytucji zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz jakości i dostępności świadczonych usług w tym zakresie poprzez podniesienie kwalifikacji i kompetencji kadr.

IV.6.2 Cele szczegółowe

- dostęp do różnych form doskonalenia zawodowego (wewnętrznego i zewnętrznego),
- zapewnienie możliwości podnoszenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozpoznawania wczesnych symptomów występowania zjawiska przemocy w rodzinie,
- wdrożenie systemu wsparcia dla osób bezpośrednio pracujących z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie lub są jej sprawcą.

IV.6.3 Działania

- planowanie i delegowanie osób pracujących w kręgu „przemocy” do udziału w różnych formach doskonalenia,
- zapewnienie poradnictwa i wsparcia kadr specjalistów w formie grupy wsparcia lub superwizji.

IV.6.4 Wskaźniki

- liczba zrealizowanych szkoleń i osób uczestniczących w szkoleniach,
- liczba osób podnoszących kwalifikacje, zdobywające dodatkowe uprawnienia.

IV.6.5 Instytucje

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi,
- sąd, prokuratura, policja,
- szkoły, placówki oświatowe.

V. Zasady finansowania programu

Zakłada się, że niniejszy program będzie finansowany w różnych formach, z wykorzystaniem wielu źródeł, dlatego zakres realizacji działań programowych uzależnia się od wielkości środków Gminy Banie Mazurskie, a także środków będących w dyspozycji organizacji pozarządowych i innych podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz dzieci i rodziny.

VI. Sposób realizacji programu

Zakłada się, że Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 będzie miał charakter interdyscyplinarny i realizowany będzie przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i ograniczania przemocy w rodzinie.

Ze względu na interdyscyplinarny charakter programu cele realizowane będą w formie pracy ciągłej przez okres pięciu lat. Działania skierowane do społeczności, instytucji, organizacji pozarządowych i kościołów z obszaru przeciwdziałania będą miały charakter;

- 1) profilaktyczny
- 2) edukacyjny
- 3) pomocowy
- 4) wspierający.

VII. Zarządzanie programem. Monitorowanie i ewaluacja.

Programem zarządzać będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich.

Dla zbadania efektów programu, w trakcie jego realizacji (raz na dwa lata) oraz po jego zakończeniu przeprowadzona zostanie ewaluacja pod kątem następujących kryteriów:

- 1) adekwatności – stopień dostosowania programu do potrzeb osób, które zostały nim objęte,
- 2) użyteczności – stopień przydatności programu dla odbiorców,
- 3) skuteczności – stopień osiągnięcia założonych celów,
- 4) efektywności – sprawność działań podejmowanych w toku realizacji programu

5) oddziaływania – stopień, w jakim korzyści odniesione przez uczestników miały szerszy wpływ na ich otoczenie.

Szersze spojrzenie na program oraz sposób jego wdrażania dostarczą wniosków na temat skuteczności oraz ewentualnych potrzeb związanych ze wzmocnieniem oddziaływania programu, usprawniania zarządzania czy modyfikacji kierunków działań.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Dariusz Czygiel